

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/22705,Region-Pobrzeze-NSZZ-S.html>
2022-07-06, 05:34

Region Pobrzeże NSZZ S

Region Pobrzeże NSZZ „S”, 25 VII 1980 pierwszy strajk na terenie woj. koszalińskiego – w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Komunikacji Miejskiej w Koszalinie (na czele KS Eugeniusz Matuszak); dołączyli do niego pracownicy Przedsiębiorstwa Transportowo-Budowlanego Transbud (w składzie KS: Stanisław Szymański, Jan Pytner, Marian Bielec oraz Zbigniew Hurkała). 26 VIII 1980 strajkowało 6 zakładów (oddziały WPKM i Transbudu w Białogardzie i Szczecinku, Zakład Remontowo-Montażowy Wojewódzkiej Spółdzielni Mleczarskiej w Koszalinie oraz szczecinecki oddział Przedsiębiorstwa Produkcji Mebli Gastronomicznych WUTH); łącznie ponad 900 protestujących, solidaryzujących się ze strajkującymi w Trójmieście, Słupsku i Szczecinie. 27 VIII 1980 w koszalińskim Zakładzie Techniki Próżniowej Uintra-Unima powstał KS, na którego czele stanął Lucjan Nowak (wiceprzew.: Grzegorz Stachowiak i Jerzy Zembrowski). Strajk w województwie trwał do 31 VIII 1980. Najdłużej protestowały WPKM w Koszalinie i Białogardzie. W strajkach wzięło udział 2500 osób spośród 170 tys. ogółu pracowników.

11 IX 1980 z inicjatywy Janusza Adama niezależne komitety zawodowe Fabryki Pomocy Naukowych Intropol, Zakładów Przemysłu Elektronicznego Kazel, Unitry-Unimy i Transbudu utworzyły w Koszalinie Międzyzakładowy [Komitet Założycielski](#) Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych. 13 IX 1980 przew. MKZ został G. Stachowiak (wiceprzew.: S. Szymański i Jolanta Grzybowska; delegat do KKP: Elżbieta Potrykus). 15 IX 1980 MKZ zarejestrowano w MKZ NSZZ w Gdańsku. IX 1980 MKZ utworzono w: Białogardzie (przew. Wiesław Kamiński, nast. Edward Dzimidowicz), Szczecinku (Jan Zieliński, nast. Bronisław Śliwiński) i Kołobrzegu (Piotr Pawłowski), a nast. w Bobolicach (Sławomir Sobotnik), Czaplinku (Tadeusz Brożek), Kaliszu Pomorskim (Władysław Mikłasewicz) oraz Połczynie-Zdroju (Stefan Strzelecki); w Darłowie powstał Międzyzakładowy

Komitet Koordynacyjny (Krystian Szaliński), w Drawsku Pomorskim Międzyzakładowa Komisja Porozumiewawcza (Józef Achramowicz, nast. Stanisław Piątkowski), a w Świdwinie Międzyzakładowy Komitet Robotniczy (Zygmunt Bąk). Niektóre struktury nie chciały się podporządkować MKZ w Koszalinie (działacze ze Szczecinka uczynili to przed I WZD, MKZ w Połczynie-Zdroju i Czaplunku nawiązały współpracę z MKR w Szczecinie), a także optowały za współpracą ze Szczecinem lub Gdańskiem.

3 X 1980 pierwszy strajk ostrzegawczy 5100 pracowników z 45 zakładów koordynowany przez MKZ w Koszalinie.

Od 16 X 1980 ukazywał się periodyk „»Solidarność«. Pismo MKZ w Koszalinie” (redaktor nacz.: Wiesław Romanowski, w redakcji: Krzysztof Adamski, Krzysztof Lipka, Andrzej Narojek oraz S. Szymański). MKZ w Koszalinie wydawał także „Komunikaty”, a organizacja związkowa w koszalińskim Polmozbycie „Biuletyn Informacyjny”; w Kołobrzegu ukazywały się: „Goniec Kołobrzegi”, „Komunikaty MKZ w Kołobrzegu”, „Biuletyn NSZZ »Solidarność«”; w Szczecinku – „Solidarność”; środowiska kombatanckie wydawały pismo „Wiarus – NSZZ »Solidarność«”.

XI i XII 1980 w województwie zaczęły się tworzyć struktury NSZZ „Solidarności Wiejskiej”, której KW powstał w Koszalinie.

10 I 1981 w województwie akcja strajkowa w zw. z walką o wolne soboty.

2 III 1981 powołano Tymczasowy Zarząd Regionu Pobrzeże (jego organem prasowym był „Informator Wewnętrzny NSZZ »Solidarność« Regionu Pobrzeże”) skupiający organizacje związkowe z Białogardu, Kołobrzegu, Koszalina i Szczecinka (zachowały jednak autonomię wewnętrzną). Na czele TZRP Wiktor Szostało, jego zastępcami mianowano: E. Dzimidowicza, P. Pawłowskiego oraz G. Stachowiaka. 3 III 1981 MKZ w Szczecinku unieważnił swój akces do TZRP i zgłosił chęć podporządkowania się MKW w Szczecinie; tego dnia powstał Komitet Założycielski NSZZ „S” Rzemieślników z siedzibą w Koszalinie (przew.: Jędrzej Czyż), jego organem

prasowym był „Biuletyn NSZZ »Solidarność Rzemieślników«”.

20 III 1981 zgodnie z decyzją KKP w zw. z tzw. kryzysem bydgoskim ogłoszono pogotowie strajkowe, po czym przystąpiono do akcji protestacyjnej, w której wzięły udział 52 tys. osób ze 175 zakładów produkcyjnych i 34 instytucji na terenie województwa.

V 1981 aktywowano tygodnik „Solidarność – [Sierpień '80](#)” (redaktor nacz.: W. Romanowski).

Wiosną 1981 konsolidowały się struktury NSZZ „S” Rolników Indywidualnych (na czele KW stanął Gert Nove, jego zastępcą był Włodzimierz Grzybicki, a sekretarzem Leon Kaźmierczak).

12 VI 1981 rozpoczęła się I tura I WZD Regionu Pobrzeże;
3 VII 1981 II tura (na której dokonano wyborów do władz ZR);
17 VII 1981 III (wybór dwunastu delegatów na I KZD); 25 VII 1981 IV. Do ZR wybrano 55 osób (Koszalin: 25, Kołobrzeg: 9, Szczecinek: 9, Białogard: 5, Świdwin: 3, Drawsko Pomorskie i Darłowo: po 2). Z członków ZR wyłoniono 13-osobowe prezydium: Piotr Michalak (przew.); Stanisław Sajkowski, Stanisław Pleskacz (zastępcy przew.), członkowie prezydium: Marek Bacz, Z. Bąk, Andrzej Chorąży, Stefan Dudzik, E. Dzimidowicz, Ryszard Janas, Henryk Kaliszewski, Jan Marks, Jan Martini, S. Piątkowski. ZR podporządkowały się poszczególne MKZ, które po I WZD przekształciły się w oddziały ZR Pobrzeże. Na czele Regionalnego Komitetu Więzionych za Przekonania stanął Jan Haberman. VII 1981 struktury związkowe liczyły 90 tys. członków, XII 1981 zaś 120 tys. Od IX 1981 na czele regionalnych oddziałów stali: Białogard – E. Dzimidowicz, Bobolice – S. Sobotnik, Darłowo – K. Szaliński, Drawsko Pomorskie – S. Piątkowski, Kalisz Pomorski – Władysław Mikłasewicz, Kołobrzeg – Andrzej Chorąży, Koszalin – Zenon Sciesiński, Szczecinek – B. Śliwiński, Świdwin – Z. Bąk, Złocieniec – Stanisław Barański.

IX–X 1981 na I KZD do KK wybrano E. Dzimidowicza, a do władz krajowych NSZZ „S” wszedł P. Michalak. Relacje z I KZD docierały do woj. koszalińskiego za pośrednictwem „Głosu Wolnego” redagowanego przez Romana Tabisza.

VIII 1981 strajk okupacyjny w Zakładach Graficznych w Koszalinie przeciwko polityce informacyjnej władz. X 1981, wobec pogarszającej się sytuacji politycznej, ZR powołał RKS złożony z 17 osób (przew.: S. Sajkowski). 28 X 1981 Region Pobrzeże wziął udział w godzinnym strajku ostrzegawczym zarządzonym przez KK (strajkowało 25–30 tys. ludzi). 6 XI 1981 RKS uległ rozwiązaniu.

Po 13 XII 1981 w zakładach pracy na terenie województwa akcje protestacyjne w Koszalinie, Kołobrzegu i Białogardzie. 14 XII 1981 największy strajk rozpoczął się w Zespołach Zakładów Elektronicznych Unitra-Unitech w Białogardzie; na jego czele: Zdzisław Bełtkiewicz i Paweł Szumski. 15 XII 1981 strajk rozbity w nocy przez milicję i wojsko. Aresztowano i skazano m.in. 4 najaktywniejszych działaczy „S”:
Z. Bełtkiewicza (3 lata i 6 mies. pozbawienia wolności), Makarego Kalasa, Henryka Podsiadłę i P. Szumskiego (po 3 lata pozbawienia wolności). W wyniku rewizji wniesionej do SN przez ministra sprawiedliwości Bełtkiewiczowi i Kalasowi wyrok podwyższono o rok. W akcjach protestacyjnych na terenie województwa uczestniczyło w sumie ok. 1100 osób. Do 16 XII 1981 internowano 30 osób (w tym Prezydium ZR). Internowania zdołali uniknąć: Jacek Figiel, Stanisław Gutowski, W. Szostało oraz Stanisław Zabłocki (dwaj ostatni zostali zatrzymani 14 XII 1982). Internowanych umieszczano w Ośr. Odosobnienia w Wierzchowie, a nast. w Darłótku (do końca stanu wojennego trafiło tam 38 osób z Regionu Pobrzeże). 13 II 1982 wymierzanie kary działaczom koszalińskiej „S” (J. Figiel i B. Śliwiński) przez strażników w Wierzchowie dało pocz. akcji pobicia kilkudziesięciu przetrzymywanych. IV i V 1982 większość internowanych została zwolniona.

13 XII 1981 działacze „S” podjęli działalność w podziemiu, powołując RKS Prawobrzeże (należały do niego osoby, które zdołały uniknąć internowania). RKS wydawał czasopisma: „Grudzień '81. Gazeta Wojenna NSZZ »Solidarność« w Koszalinie” (w redakcji: Radziław Górski, H. Kaliszewski, J. Martini, E. Potrykus, Franciszek Sak oraz Emilia Sobczyńska) i „CDN. Biuletyn Informacyjny Komitetu Samoobrony NSZZ »S« Regionu Pobrzeże” (redagowany przez Urszulę Brzeźniakiewicz przy współpracy J. Habermana, Jana Kowalskiego, Zofii Łyżbickiej, Czesława Pezała oraz Henryka

Żaka).

29 I 1982 pogrzeb Jana Stawisińskiego, pochodzącego z Koszalina górnika kopalni Wujek, który zmarł od ran odniesionych podczas pacyfikacji kopalni. Tydzień późn. pogrzeb symboliczny (tzw. drugi pogrzeb) Stawisińskiego, który stał się okazją do manifestacji „S”. 1 V 1982 w Koszalinie pierwsze duże protesty (wiec na pl. pod katedrą i kolportowanie „Gazety Wojennej” podczas mszy). 7 VII 1982 Sąd Wojskowy w Koszalinie skazał organizatorów tych akcji na kary od 8 mies. do roku i 6 mies. pozbawienia wolności (S. Sajkowski, Zdzisław Wieczorek, Mirosław Wojnarowski oraz Grzegorz Ziemiński); dodatkowo zatrzymano i internowano członków ZR: Gabrielę Cwojdziańską i Zbigniewa Długołęckiego. 31 VIII 1982 największa manifestacja uliczna w Koszalinie z udziałem 3500 osób.

Podziemną „S” wspierał Kościół katolicki (m.in. schronienia działaczom związkowym w koszalińskiej katedrze udzielał ks. Jan Borzyszkowski). 5 II 1983 w Koszalinie powstał Koszalińsko-Kołobrzeski Biskupi Komitet Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Ich Rodzinom, którego jedną z inicjatorek i przewodniczącą została G. Cwojdziańska (po opuszczeniu Ośr. Odosobnienia w Darłówku). Komitet podzielono na rejony: Koszalin, Słupsk, Szczecinek; za pomoc prawną odpowiadały: Ewa Bońkowska, Halina Dziarnowska oraz Lubomiła Repczyńska; rodziny poszkodowanych wspierały m.in.: Joanna Melnyk, Anna Różniatowska, Zofia Toporkiewicz.

XI 1982 do Stanów Zjednoczonych wyemigrował z kraju G. Stachowiak.

13 II 1983 rozwiązanie RKS; dalszą działalność związkową aż do 1987 koordynować miały grupy inicjatywne. Wzrosła rola Komitetu Biskupiego współpracującego w Koszalinie z KIK (prezesem był R. Tobiasz, wspierał go ks. Kazimierz Bednarski) i TKZ „S” w największych zakładach (m.in. TKZ w przedsiębiorstwie Unitra-Unima kierowana przez Tadeusza Chojnowskiego, R. Górskiego oraz H. Kaliszewskiego). W siedzibie KIK spotykali się m.in.: Janusz Cywiński, Z. Długołęcki, R. Janas, J. Kowalski, Z. Łyżbicka, P. Michalak,

Henryk Pieńkowski, Józef Pietkiewicz, E. Potrykus, E. Sobczyńska, Stanisław Trzuskowski oraz W. Romanowski. W Kołobrzegu działały 2 grupy inicjatywne. Trzonem pierwszej byli pracownicy Fabryki Podzespołów Radiowych Elwa skupieni wokół Henryka Bieńkowskiego: Janusz Grudnik, P. Pawłowski oraz Teresa Witkowska. Drugiej grupie przewodziła Zofia Szymańska; oprócz niej w skład grupy wchodziła: Leokadia Dybalska, Elżbieta Garbacz i Antoni Nowosadko. W Kołobrzegu wydawano pismo „Solidarność» – Kołobrzeg”. W Szczecinku działały gł. soby zw. z Komitetem Biskupim, KIK i szczecińskim „Pax”. Szczególną aktywnością wykazywała się szefowa rejonowego Komitetu Biskupiego Krystyna Oberda-Bielecka, którą wspierali S. Pleskacz i Józef Wójtowicz. W Białogardzie na rzecz „S” działali m.in. Barbara i Kazimierz Kamińscy, Leszek Kuziko, Marian Stoppa, Andrzej Szalek, Krystyna i Anna Sztark oraz P. Szumski (tworząc filię Komitetu Biskupiego).

XI 1984 po zamordowaniu ks. Jerzego Popiełuszki, w Koszalinie utworzono Komitet Obrony Praw Człowieka.

1987 do Stanów Zjednoczonych wyemigrowała z kraju E. Potrykus.

22 VIII 1987 powołano Międzyregionalną Komisję Koordynacyjną NSZZ „S” Pomorza Środkowego Koszalin-Słupsk (przew. Edward Müller, z-ca: Tadeusz Wołyniec, członkowie: Jan Bloch, Jolanta Joachimiak, Władysław Kwapisz, Janusz Łądzin, J. Melnyk, Mieczysław Mędrzycki, Jerzy Sadka, F. Sak oraz Ryszard Senklewski; organem prasowym było pismo „Oko”). MKK podporządkowała się Lechowi Wałęsie, TKK „S” oraz Tymczasowej Radzie „S”. XI 1987 MKK wezwała do bojkotu referendum ws. II etapu reformy gospodarczej w Polsce. 1 V 1988 działacze MKK zorganizowali pochód rozbity przez ZOMO; aresztowano 10 osób (m.in. J. Joachimiak, E. Müllera, R. Senklewskiego orz T. Wołyńca), z których część pobito.

22 I 1989 MKK ujawniła swój skład osobowy. 11 II 1989 w koszalińskiej katedrze spotkanie członków dawnego ZR, delegatów na I KZD, członków prezydium Regionalnej Komisji Rewizyjnej, przedstawicieli MKK oraz osób represjonowanych

w stanie wojennym. Utworzono wówczas zespół organizacyjny z P. Michalakiem na czele, który miał odbudować struktury koszalińskiej „S” (w jego skład weszli także: J. Bloch, E. Dzimidowicz, Kazimierz Mirecki, P. Pawłowski, S. Pleskacz, T. Wołyniec oraz J. Zieliński). 25 II 1989 powołano Tymczasowy Zarząd Regionu NSZZ „S” Pomorza Zachodniego (przew.: E. Müller, wiceprzew.: T. Wołyniec, członkowie: J. Bloch, Jerzy Borzyszkowski, Krzysztof Ciupiński, Jerzy Flakiewicz, Jarosław Kucharczyk, Zenon Lasoń, M. Mędrzycki, F. Sak, R. Senklewski oraz Romana Smaczyńska); reaktywowano czasopisma: „Sierpień '80” (redaktor naczelny W. Romanowski) i „Głos Wolny” (redaktor nacz. Stanisław Popławski). II 1989 w Szczecinku powstał Międzyzakładowy Komitet Organizacyjny „S”; na pocz. IV 1989 aktywowano MKO „S” w Koszalinie. 8 IV 1989 w Koszalinie, z inicjatywy P. Michalaka, powołano Wojewódzki Komitet Obywatelski „S” (przew. Jerzy Madej, wiceprzew.: F. Sak i R. Tabisz, szefowie komisji roboczych: Marian Dziarnowski, R. Janas, P. Michalak oraz W. Romanowski). 25 IV 1989 WKO „S” wyłonił kandydatów do parlamentu: do Senatu J. Madej i G. Cwojdzńska; do Sejmu: F. Sak (okręg koszaliński) i Bogusław Pałka (okręg szczecinecki). IV 1989 działało 66 KZ skupiających ponad 5200 członków; nast. liczba KZ wzrosła do 99 (10 500 członków).

W poł. IV 1989 w Koszalinie Wojewódzki Zjazd RI NSZZ „S”, który wybrał na przewodniczącego B. Pałkę.

12 V 1989 w Białogardzie powstał Tymczasowy Zarząd Regionu Koszalińskiego NSZZ „S” (przew. Klemens Bieliński), z którego inicjatywy powołano Koszaliński Komitet Obywatelski afiliowany przy WKO. 13 V 1989 rozwiązano TZR Pomorza Środkowego. Podczas kampanii wyborczej W. Romanowski wydawał „Gazetę Wyborczą” sygnowaną przez WKO (w redakcji: Artur Nowicki, Ryszard Pelczar, S. Pleskacz, S. Popławski, Zbigniew Siwko, Ewa Wardaszko, Ewa Wiertel). 4 VI 1989 w pierwszej turze wyborów do Sejmu wybrano B. Pałkę i F. Saka, senatorami zostali: G. Cwojdzńska i J. Madej. 24 VI 1989 WKO zakończył działalność.

XII 1989/I 1990 II WZD Regionu Pobrzeże. Region przyjął

wówczas nazwę Regionu Koszalińskiego Pobrzeże NSZZ „S” (w jego skład wchodził od tego czasu Połczyn-Zdrój). Przewodniczącym regionu został K. Bieliński, jego zastępcami: H. Bieńkowski i R. Górski, sekretarzem Andrzej Maciejowski, członkami Prezydium zaś: Władysław Etc, A. Sztark oraz Michał Borkowski.

Koszalińska SB prowadziła działania operacyjne wobec legalnych struktur „S” w ramach SO krypt. Związek. Po 13 XII 1981 struktury podziemne „S” były rozpracowywane w ramach SOR krypt. Skorpion (Białogard), Mio (Koszalin), Ewa i Ogrodnik (Kołobrzeg) oraz Spółka (Szczecinek).

Przemysław Benken

[Region Pobrzeże, Koszalin](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)